

zvěstník SKV SOKOL MÜNCHEN

srpen 2008
číslo 2 - ročník V

Fair play po našem

■ Tak jsem zase jednou zažil něco co jsem si myslel, že nikdy nezažiju. Seděl jsem v takové české venkovské hospodě a koukal s mnoha jinými na hokejové finále Rusko-Kanada a celá hospoda fandila Rusům, což bych já a asi ani nikdo z těch, co v devětašedesátém zažili live ty dva památné hokeje, jejichž závěrem byl doutnající Aeroflot a svržený Dubček, považoval tehdy pro budoucích pár set let za nemožné. Tedy ne že by si ti potomci někdejší Tarasovovy sborné ty sympatie nezasloužili, hráli jako z partesu, rozhodčí pískali proti nim, až mě za ně hanba fackovala, a i skrz to dnes obvyklé lehce autocenzurované televizní zpravodajství probleskla zpráva, jak je korektně přátelští kanadští pořadatelé donutili jít před zápasem velký kus cesty na stadion pěšky, ale vysvětluje to všechno dostatečně náhlou férovost osazenstva oné venkovské osvěžovny?

Můj dojem je, že ten smysl pro fér plej nepřišel zase až tak náhle, ono to totiž naopak bez něj dnes vůbec nejde, tedy pokud se člověk chce účastnit ekonomického života země české, což musí nechce-li bidně zhynouti. Tento život je téměř v každé zemi řízen zákony, ty se férovostí moc nezabývají a není to ani potřeba. Jenže v našem specifiku vznikl po vítězném listopadu jakýsi imaginární prostor, ve kterém sice zákony existují také, existuje i jakési právo, které je ale téměř nevymahatelné, takže jako by nebylo. No a aby v takové společnosti bylo možné žít, musí si tato vypomoci onou vzájemnou férovostí, což v praxi znamená, že když mi pan hostinský v hospodě přinese pivo, musím být natolik férový, že to pivo také zaplatím, protože kdybych to neudělal a pan hostinský by se obrátil o pomoc na rameno zákona, tak by se toto v lepším případě zasmálo a v tom horším by jej obvinilo z rušení klidu veřejného činitele. A takovou férovost musí mít zaměstnavatelé k zaměstnancům, ajznbňáci k cestujícím, frejři k prostitutkám atd. V globálu to celkem klapě, tedy kromě extrémních případů jako jsou třeba loupežná přepadení apod.

Tyto vztahy se lineárně zhoršují se stupněm postavení ekonomických partnerů na společenském žebříčku, i když určitý stupeň férovosti nebo alespoň otevřenosti nalezneme dokonce i v současné vládě. To když tato třeba říká: „Víme, že většina z vás je proti tomu radaru, ale my vás považujeme za pitomce – což jste ostatně potvrdili tím, že jste nás zvolili – nerozumíte tomu a náš Saša ten už moc dobře ví co se od nás v Moskvě, pardon ve Washingtonu, očekává a navíc za to možná budeme mít někdy právo jezdit do Ameriky bez víz (tzv. právo útrpné). A to, že to s tím Kosovem je svinstvo non plus ultra to víme taky, ale uznává ho každý – tedy Slováci ne, ale to jsou rození povstalci, jen se jeďte podívat do Banské Bystrice do muzea, uvidíte, co za války vyvedli – takže proč si dělat zle. Slíbíme těm Srbům nějakou hospodářskou pomoc, něco jako slíbila Anglie nám po Mnichovu a třeba se to všechno také vyřídí samo.“

Něco jiného je ovšem pan prezident, ten asi moc na rovinu nebude, leda že by to, co říká, myslel vážně a to si tak úplně představit nedovedu.

A kdybychom my, příslušníci toho, co zbylo ze Sokola (to není ode mě, to řekla Provazníková) byli k sobě féroví, tak odstraníme vnitroorganizační cenzuru (třeba někdy i tu v časopise Sokol - fantazii se přece meze nekladou) a přiznáme si, že by se naše dlouhé husté řady smrskly tak na polovinu, kdyby z nich odešli všichni, kteří nikdy neslyšeli jméno Tyrš, nebo že jsme po vzoru politických stran kooptovali více soudruhů než bylo zdrávo a že tito jsou s námi často jen proto, že se jim to zatím nějak vyplácí, a pak bychom asi konečně zahájili nějaký ten rozumný boj o přežití (kterému se říká dějiny lidstva - zase ne ode mě, to řekl pro změnu Tyrš).

Byl bych moc rád, kdybychom alespoň v té naší sokolské jednotě pod Alpami, na níž jsme oprávněně celý pyšný, zůstali féroví nejen k sobě, ale i k těm, kteří k nám féroví nejsou ani za mák.

Karel Pokorný (Kpokorny41@aol.com)

Praha – Prčice 2008

Naše péče o čerčanskou trasu pochodu Praha – Prčice se již pomalu dá nazvat tradiční – je tak stará jako naše jednota - a tak jsme letošní ročník - jak ze snímku patrně - využili k rozšíření pořadatelského sboru, který by od nás etablovaných mohl v případě nouze pořadatelskou pochodeň převzít. Jelikož jsme jako obvykle vybrali adepty mimořádně chápavé a kreativní, získali jsme jistotu, že čerčanská trasa zůstane i v budoucnu zářnou ukázkou perfekce a profesionality.

dědek open

Nohejbalový turnaj tohoto jména v privátní nohejbalové aréně našeho bratra starosty v obci Petroupim na Benešovsku se uskutečnil letos 28. července již potřetí. Jak je z jeho názvu odvoditelné, jedná se o sportovní soutěž pro starší a pokročilé, věkový průměr v tříčlenných mužstvech či ženstvech či mixech musí překročit hranici 40 let. Vítězům se dostává pocty býti jmenovitě zapsáni na stuhu putovního věnce zlaté barvy, šlechetným to darem mecenášky, která si nepřeje býti jmenována. Tvrdým podmínkám, které účast podmiňují, vyhovělo letos sedm týmů, které soutěž v boji každý s každým dokončily bez větší újmy na zdraví jak fyzickém tak duševním.

Championem soutěže, který si z neúprosných bojů odnesl palmu vítězství, se stal na snímku zvěčněný tým ve složení (zleva): Škvor David (Petroupim), Fořt Václav (Mnichov), Kovář Miloš (Petroupim)

SKV Sokol München staví v Mnichově mosty

Ještě do 12. září 2008 je možno v Mnichově navštívit naši výstavu „Umělci, krejčí, diplomaté – Zapomenutí Češi v Mnichově“ o historii zdejší české krajské komunity na přelomu 18. a 19. století.

Hlavní město Bavorska letos slaví narozeniny. Osmistěpadesáté. Naskytla se tím jedinečná příležitost pro mnichovské organizace přispět k oficiálnímu programu s mottem „stavění mostů“ nějakou svou akcí a pro zástupce místních národnostních menšin představit svou kulturu či podíl na historii města veřejnosti. Tak se kupříkladu Řekové připomínají výstavou svých krojů, Japonci letní slavností a Češi...

Jako jediná česká organizace se k oficiálním oslavám bavorské metropole připojila naše jednota, která od 18. června prezentuje mnichovské veřejnosti svou výstavu „Umělci, krejčí, diplomaté – Zapomenutí Češi v Mnichově“ o historii české krajské komunity v Mnichově na přelomu 19. a 20. století. Prostřednictvím unikátních dokumentů se návštěvník seznámí s kořeny a svízely počátků krajských spolků od 2. poloviny 19. století, historií místního spolku českých studentů umění Škréta, udělá si představu o předválečné československé diplomacii a v neposlední řadě i o životě a aktivitách českých krajských dělnických spolků, z nichž největšího významu zde během své bezmála padesátileté historie před 2. světovou válkou dosáhla sokolská jednota Slovan. V této souvislosti se návštěvník z několika panelů dozví i o dalekosáhlém významu sokolského hnutí pro historii slovanských národů.

Výstava je současně jedinečnou příležitostí pro mnichovské krajany, redakci i čtenáře časopisu Sokol, vydávaný v Praze Českou obcí sokolskou, poopravit si lehce zkrácené (abychom to vyjádřili diplomaticky) informace o historii Čechů v Mnichově, zveřejněné v č. 2/2008, který kupříkladu uvádí, že „první jednotu prý založili již v roce 1866 čeští pokrokoví umělci studující na Mnichovské akademii umění“. Jednotliví čeští umělci v 60. letech 19. století skutečně do Mnichova začali přicházet, že by tu

cvičili, je však představa více než úsměvná. (Stejně jako po desetiletí zakořeněné tvrzení o Josefu Mánesovi jako údajném autorovi zdejšího sokolského praporu, ten sice skutečně dva roky v Mnichově studoval, v roce založení jednoty byl ale už 20 let po smrti. – pozn. red.) Svůj spolek Škréta (a byl to spolek nikoliv sokolský, ale umělecký) založili umělci až v polovině 80. let 19. století a sportovní aktivity místních českých dělnických spolků sledovali od kavárenských stolků se zdvořilou tolerancí.

Záštitu nad tímto společným projektem „stavění mostů“, kterého se jako pořadatelé účastní Sude-toněmecká nadace, SKV Sokol München a Spolek Gustava Leutelta (ten prezentuje paralelní výstavu o tomto básníku Jizerských hor) převzala ministryně bavorské vlády pro sociální záležitosti, paní Christa Stewens.

Bavorský ex-premiér Edmund Stoiber s kurátorkou výstavy Jitkou Scholz při návštěvě výstavy 26. června 2008

Slavnostní zahájení v úterý, 17. června v Sále Adalberta Stiftera Sudetoněmeckého domu se konalo za přítomnosti bezmála stovky účastníků, bavorské ministerstvo sociálních věcí reprezentovala státní tajemnice Melanie Huml, přišli zástupci diplomacie České republiky, bavorských vládních i regionálních, sudetoněmeckých i čes-

kých krajských organizací jakožto regionální politici z Jizerských hor. Snad nepřezenu, když atmosféru večera nazvu přátelskou až srdečnou.

Bohužel se opět ukázalo, že ke stavění mostů mezi českými krajany v Mnichově je cesta delší než mezi mnichovskými Čechy a Sudetskými Němci. Přes jedinečný význam akce nejen pro město Mnichov, ale i místní českou krajskou obec (o sokolské organizaci jako takové ani nemluvě), nedokázala svůj stín překročit TJ Sokol Mnichov. Ta i nadále zůstává při svém – v době moderně-liberálního myšlení pro každého zdravě myslícího jedince značně nepochopitelném – nesmiřitelném postoji „jediné pravé sokolské organizace v Mnichově“ a přes naše osobní pozvání nevyslala na vernisáž jediného oficiálního zástupce.

Zbývá jen doufat, že se změn vztahů k lepšímu dočkají naši potomci třeba již u příležitosti oslav 1000 let založení města.

26. června se pak naše výstava dočkala doposud pravděpodobně nejprominentnějšího návštěvníka, bývalého (a teoreticky i budoucího) bavorského ministerského předsedy s chotí. Během své prohlídky se ex-premiér zajímal především o současnou českou menšinu v Mnichově.

A tak letos SKV Sokol München přispívá nejen k tomu, aby generace našich mnichoských předchůdců nezůstala zapomenuta, ale zároveň se mu daří pozitivně prezentovat i dnešní českou krajskou obec v bavorské metropoli.

Jitka Scholz

Kulturforum im Sudetendeutschen Haus, Hochstr. 8, 81669 München. S-Bahn Rosenheimer Platz. Parkování v domě zdarma.

Otevřeno denně mimo so./ne. a bavorské svátky od 10 do 19 hod. Vstup volný.

Sudetoněmecký dům v Mnichově

Mnichovský Sudetoněmecký dům jako kulturní zařízení již dávno není platformou pouze pro akce se sudetoněmeckou náplní. Po roce 1989 a v posledních letech čím dál častěji se v jeho velkém sále i Galerii Alfreda Kubína konají německo-české akce, které umožňují oběma národům vzájemné poznávání jak aspektů svých – nezdídky společných - dějin, tak současnosti.

Tak se návštěvníkům Sudetoněmeckého domu u příležitosti oslav 850. výročí založení města Mnichov prvně naskytla možnost, dozvědět se něco nejen o historii místní české krajské obce, ale i o historii sokolského hnutí prostřednictvím naší výstavy „Umělci, krejčí, diplomaté – Zapomenutí Češi v Mnichově“ (viz předcházející článek).

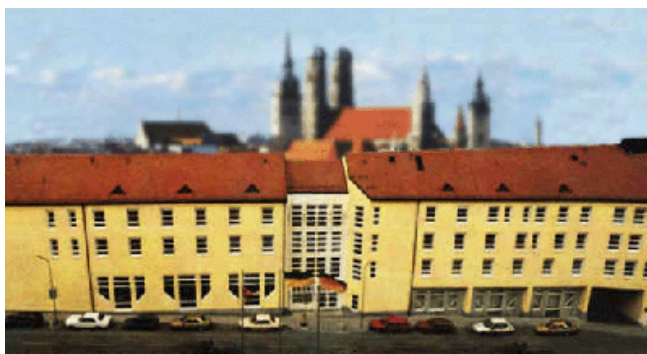
Spoluorganizátory akcí bývá pravidelně i česká strana prostřednictvím svých oficiálních institucí

(srozumitelnějšími slovy: Sudetoněmecký dům vzala na milost i česká diplomacie), kulturních zařízení či spolků a sdružení z České republiky.

Sudetoněmecký dům je sídlem - vedle majitele objektu, Sudetoněmecké nadace - ca. tuctu různých organizací a současně vědecké knihovny, která obsahuje největší sbírku titulů k dějinám českých zemí v západní Evropě.

V současné době probíhají přípravy k budoucímu přetvoření komplexu Sudetoněmeckého domu na středisko „Forum Mitteleuropa“, jehož součástí by se mělo stát historické sudetoněmecké muzeum. Od smělých plánů k realizaci podmíněné potřebným financováním je však ještě hodně dlouhá cesta.

www.sudetendeutsche-stiftung.de

Muzeum exilu v Brně

K letošním kulatým výročím dvou nejsilnějších exilových vln v moderních dějinách našich národů, 1948 a 1968, bude na podzim v Brně zahájen provoz Muzea českého a slovenského exilu 20. století, muzea jedinečného rozsahu i významu.

Brno - Odpoledne v červencově rozpáleném městě. Sedám do taxíku u hotelu International, aby mne odvezl k Muzeu českého a slovenského exilu. Pan Kratochvíl (foto vpravo), majitel muzea, nemá moc času. Ani já ne.

„A proč nendete pěšky?“ zaskočí mě otázkou taxikář, když mu sdělím adresu ve Štefánikově ulici. Dotaz je dost na místě. Střed Brna je jedno velké staveniště, ulice, které právě nejsou rozkopané,

jsou buď pěší zóna nebo jednosměrné. Taxi, snad i bez vedlejšího záměru, ujede dvojnásobnou vzdálenost těch tří čtyř tramvajových stanic než mne ve Štefánikově vysadí. Vystupuji a opět si ověřuji adresu: číslo popisné 22. Nenápadný čtyřpatrový činžák se zánovní fasádou a dvěma hernami v přízemí ve mě nevyvolává představu zrovna ideálního místa pro muzeum s jedinečnou expozicí. Uklidní mě, když podle kovové tabulky na zdi vedle zamčené brány do průjezdu zjišťuji, že tu dobře jsem. Mačkám zvonek a zanedlouho se brána automaticky otvírá. Ocitám se v prostorném dvoře, kde mě vítá pan Kratochvíl. Pak odemyká dveře do zadního traktu. Vzhledem k tomu, že muzeum zatím nemá vlastní webové stránky, přicházím naprosto nepřipravena a nevycházím z údivu.

Nalézáme se v budově o čtyřech podlažích, bývalém pivovaru, původně klášteru o – jak se dozvídám – celkové rozloze 2.800 metrů čtverečních – včetně sklepení, které patří k největším sklepním prostorám Brna a které se v budoucnu stane též součástí muzea.

Objekt zakoupila rodina současného majitele v 18. století. Po jeho restituci v 90. letech minulého století začal Jan Kratochvíl, disident, grafik a syn redaktora mnichovské Svobodné Evropy Josefa Kratochvíla s jeho rekonstrukcí a realizací svého plánu, zřídit zde soukromé muzeum, které by zachytilo problematiku českého a slovenského exilu a jeho příčiny.

Otcův mnichovský archiv dal zprvu základ pro vznik jednotlivých putovních výstav, které byly již samostatně prezentovány nejen v Čechách a na Moravě, ale i v zahraničí. Nyní se stávají součástí stále muzejní expozice.

Nejcennější část muzea, která se nalézá v přízemí, je věnována založení republiky a její jádro tvoří předměty prezidenta Masaryka, které tatínkovi, Josefu Kratochvílovi, jako příteli a spolupracovníkovi věnovala dr. Alice Masaryková. Součástí této expozice je informace o osobnostech, kteří zakládali Československou republiku a bojovali za její udržení během 2. světové války.

Další z tématických okruhů muzea jsou kupř. 1., 2. a 3. odboj, exilové vlny 1948 a 1968, osobnosti exilu (viz též str. 6, dr. Alena Benešová), osobnosti vojenství, školství, spisovatelé, novináři, Radio Svobodná Evropa, Hlas Ameriky jakožto veškerá media, která se věnovala zahraničnímu vysílání pro krajany v exilu, ale i exilový film (foto expozice níže), divadlo, publikační činnost, okupace srpen 1968 a události roku následujícího, normalizace, vězeňství, 50. léta, komunistický teror, uprch-

lické tábory, organizace v exilu, kupř. Skaut, Orel, Sokol, Svobodní zednáři, exil v kontinentech a jednotlivých zemích...

Oficiální provoz muzea bude zahájen na podzim

letošního roku. Zbývá mu popřát hodně pozornosti veřejnosti, kterou si právem zaslouží. Všem budoucím návštěvníkům si dovoluji doporučit, aby si na prohlídku muzea rezervovali více času, než tu půlhodinu, kterou jsem měla letos v létě k dispozici já.

Text a foto: Jitka Scholz

Muzeum českého a slovenského exilu, Štefánikova 22, CZ-602 00 Brno. muzeumexil@seznam.cz

Osobnosti

V jedné ze svých sekcí se Muzeum českého a slovenského exilu 20. století v Brně (viz str. 5) zabývá významnými osobnostmi exilu.

Dr. Alena Benešová

Jední z nich byla **PhDr. Alena Benešová**, roz. Ticháčková, rodačka z Brna, právnička, národní socialistka, politická vězeňkyně, exulantka v Mnichově, vlastenka a sokolka, s kterou jsme se rozloučili na jaře letošního roku.

Alena Benešová se narodila 6. ledna 1920 a v roce 1946 promovala na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Po únorovém puči byla pro odmítnutí spolupráce s akčním výborem zatčena StB a pro údajnou činnost proti socialistickému zřízení žalářována, vyslýchána a fyzicky týrána. Přes návrh prokurátora, který pro ni jako vedoucí protistátní skupiny požadoval trest smrti, byla v inscenovaném procesu odsouzena k trestu 25 let těžkého žaláře, ke ztrátě občanských práv a k peněžitě pokutě.

Alena byla umístěna ve věznici v Lomnici nad Popelkou. Mezitím se státní žalobce odvolal a její rozsudek byl změněn na doživotí.

Nebyla by to Alena, kdyby se se svým osudem smířila. Za pomoci bratra a díky své horo-

lezecké zkušenosti se jí podařilo z vězení uprchnout, netřeba dodávat, že za okolností značně dramatických. Díky pomoci přátel se dostala do americké zóny Rakouska a odtud do Mnichova.

Zde spolupracovala – spolu se svým manželem, Vladimírem Benešem, spolupracovníkem Svobodné Evropy – na vydávání exilového měsíčníku České Slovo, roku 1973 se stala zakládající členkou TJ Sokol Mnichov, patřila k prvním organizátorům svatodušního sokolského setkání v Tyršově Oetzu a jeho dlouholetou účastnicí.

V roce 1977 byla přizvána ke spolupráci v Československém poradním sboru v západní Evropě a až do ukončení jeho činnosti roku 1995 byla jeho předsedkyní.

Alenin celý život se vyznačoval stejnou statečností, odvahou a zásadovostí, kterou prokázala již

při výsleších brněnského StB i při soudních přelíčeních. Moc takových lidí mezi námi nebylo a není.

Alena Benešová zemřela po svízelné nemoci 15. května 2008.

Foto: panel Muzea českého a slovenského exilu 20. století v Brně, věnovaný dr. Aleně Benešové

Literatura

Český a slovenský exil 20. století

(Tschechisches und slowakisches Exil des 20. Jahrhunderts)

Katalog k výstavám Český a slovenský exil 20. století

Autor: Jan Kratochvíl a kolektiv. V češtině, angličtině a němčině.

Meadow Art Brno, 2003.

ISBN 80-239-3377-9. Váz., 229 s.,

ilustrace (některé barev.), portréty, faksim., 31 cm. Kč 980.

LEGIE (4)

Rusko Na počátku je Česká družina

Rusko vstoupilo do války v dojmů, že prostou početní převahou musí prostě každého rozdrtit. V pevné víře, že fiasko utržené na Dálném východě s Japonskem, se už nemůže opakovat, protože evropské válčiště není tak vzdáleno a spojeno jedinou a roku 1904 ještě navíc nedohotovenou železnicí.

Jenže ani ruská železniční síť v evropské části říše se nevyrovnala německé a ruská armáda, složená většinou z negramotných mužů na vedení moderní války prostě nestačila rovněž. Přechod k posílení zákopové válce pak prakticky vyřadil z boje všechny jezdecké elitní jednotky a těch v ozbrojených silách říše bylo 38 %.

Co znamená využít svou železniční dopravu ukázalo hned v prvních dnech války Německo. Nejprve zasadilo zdrcující úder ruské armádě nastupující od Lodže na Vratislav, pak tytéž jednotky, přepravené německým zápolím železnicí (a tudíž nevyčerpané pochodem) uštědřily Ruské armádě porážku ve Východním Rusku.

Ruská jižní fronta proti Rakousko-Uhersku byla úspěšnější. Díky zradě plukovníka Roedla zde Rusové znali dopodrobna rakouský nástupní plán a tak postoupili přes Karpaty až nad Prešov, stáli před Krakovem a překročili i horní Tisu. Generál Brusilov, tak-tak opustivší Karlovy Vary v den vypuknutí války, měl svůj hlavní stan v Bardějově a jak se můžeme dočíst ve Švejkovi, české hospodyně vykrmovaly roku 1914 husu navíc, neb věřily, že na vánoce už tady budou Rusové. Ale to poněkud předbíháme.

Ruská statistika z roku 1910 uvádí v Rusku 113.000 českých rodin. Vystěhovalectví bylo v 19. a 20. století běžnou součástí života. Přespočetní členové přepočtených rodin se museli někam podít všude v Evropě. Obvyklá

cesta byla na západ, do Ameriky, ale roku 1862 se emigrantům z nezbytí otevřelo i Rusko a v roce 1870 car dokonce Čechy přímo pozval.

Jedním z důvodů k odchodu z domova byla tehdy i tříletá vojenská služba. Služba v armádě, kde jsme ani nemohli používat svou řeč. Řečí obcovací, jak se to tehdy jmenovalo, byla němčina, v Uhersku maďarština.

Dodejme tu, že naprostá většina Čechů v Rusku usedlých zůstávala dosud občany (poddanými) Rakouska. Zejména těch, kdož tam přibyli po roce 1900 jako sokolští cvičitelé – což v Rusku byla profese (dokonce i v USA, sokolskou tělocvičnou soustavu tehdy přijal například West Point, ale i carské kadetky), či různých řemeslníků a kvalifikovaných dělníků, kterým práce v Rusku přinášela větší krajíc, víc lidské důstojnosti a kvalitnější život než doma. Živili se zde čeští hudebníci (tatínek Jiřího Voskovce). Svá zastoupení v Rusku měly i české firmy (Laurin & Klement), české pivovary zřizovaly po zemi své filiálky. Tehdejší pivo se totiž nedalo delší čas skladovat a tak byl do vzdálenějšího Ruska dovoz vyloučen.

Částečně se podíl českých řemeslníků na vzestupu Ruska po rusko-japonské válce projevil v roce 1914 při žádosti o vstup do České družiny a později brigády. Zbrojní závody své české řemeslníky prostě nepustily.

Kromě Sokola existovaly ovšem další české spolky a sdružení. Nejvlivnější byl Čechoslovan v Kyjevě. Ten zároveň vydával i časopis, který byl spojovacím článkem našich krajanů po Rusku rozsetých. Početnější české kolonie existují kromě Kyjeva i v Petrohradu, Oděse, Rostově, Charkově, Varšavě, Jekatěrinoslavi, a celé české venkovské oblasti na Volyni.

S vypuknutím války se ovšem Češi v Rusku, jako rakouští státní příslušníci, stávali nepřátelskými cizinci. Hutný díl starousedlíků naštěstí ne, byli dokonce pravoslavní. Pravoslaví bylo podmínkou občanství, respektive poddanství. Navíc se za „své Čechy“ hojně zaručovali i jejich ruští zaměstnavatelé.

Krátce po vypuknutí války, 4. srpna 1914, car přijímá českou „krajanskou“ deputaci: zástupce fy Laurin & Klement v Kyjevě Otakara Červeného, Jiřího Klecandu z Petrohradu, Svatopluka Konička z Moskvy a Slovák Országha z Varšavy.

Delegace navštěvovaly i členy vlády, ale asi největší podíl na zřízení českého oddílu měly intervence generála Chodoroviče (foto) velitele Kyjevského vojenského okruhu a člena místního Sokola.

A tak je, právě pod patronací tohoto generála, v Kyjevě 20. srpna zřízena Česká družina. 28. srpna už je ke službě zařazeno 540 dobrovolníků.

Mezi nimi se vyskytují jména jež mají později zazářit a ještě později pocítit komunistickou nemilost. Budoucí českoslovenští generálové Hasal, Husák (Otokar), Číla, Klecanda. Většina z nich bojuje za svou zemi i během Druhé světové války. Číla, sokolský cvičitel z Oděsy je autorem většiny naší vojenské terminologie. Zemře později v Praze ve věku 101 let, po více jak desítky z nich trávené v našich komunistických kriminálech.

Služba v ruské armádě ovšem nebyla žádný med. Existovaly a používaly se tělesné tresty (v Rakousko-Uherské rovněž). První důstojníci byli Rusové uvyklí na tuto armádu s 82 % negramotných. (Však také jedna z námitek, proč nelze české vojsko sestavit, zněla, že to z lidí jež všichni umí číst a psát nelze.) Prvý velitel České družiny, plukovník Lotocký byl bezprostředně před tím velitelem kárného praporu. (Naštěstí byl brzy vyměněn.)

Na den sv. Václava (filatelisté to znají z prvorepublikové známky) se koná v Kyjevě slavnostní svěcení praporu Družiny. Je pochopitelně červenobílý, je na něm, Svatováclavská koruna a v rozích má zemské znaky Čech, Moravy, Slezska a Slovenska.

Na frontu Družina (už 956 mužů) nastupuje 11. října 1914, rozdělena do půlrot u jednotlivých divisních velitelství. Generál Chodorovič měl totiž šťastný nápad, aby se jazykových znalostí jednotky použilo k nasazení jako průzkumníků (tehdy rozvědčků). Přechází frontu, někteří v rakouských uniformách, a zase se vrací. Mnozí mají štěstí a dorazí až do Čech a do Švýcar a nazpět. Jiní mají smůlu, jsou chyceni a oběšeni. Úspěšnými rozvědčíky jsou opakovaně Švec, Diviš, Syrový, Chochohláč a kupodivu i jméno, jež si dnes nevzpomínáme v dobrém. Zdeněk Fierlinger. Jejich jména se znovu a znovu objevují v celarmádních rozkazech a řády Sv. Jiří udělované jen za hrdinství na frontě doslova prší. Do rozpadu Ruské armády jich příslušníci družiny obdrží více jak 200.

Už v prosinci 1914 začne Družina do svých řad (tajně, řády to nepovolují) přijímat i zajatce.

Celkem se do roku 1914 sešlo pod praporem této první československé armády, než byla přeformována na pluk, 1182 osob. Složil tu i jeden Polák a jeden Černohorec. Objevují se první českoslovenští poddůstojníci a důstojníci. Zajímavé je profesní složení, jež vypovídá o naší komunitě v Rusku tehdy své. 79 zemědělců, 40 obuvníků, 41 zámečnicků, 30 krejčích, 26 pekařů, 23 soustružníků, 23 dělníků, a po jednom se vykytují profese jako továrník, zvěrokleštič, kočující umělec, majitel domu, soukromník, brusič skla.

Největší počet Starodružiníků pocházel z okresu Hradec Králové (23) a Mladá Boleslav (21) Slováci pochází z Turzovky, Velké Rovné a Kysuckého Nového Města. 149 příslušníků svá osobní data neuvedlo.

Během pobytu na frontě měla jednotka 33 nezvěstných, 27 padlých, 8 zemřelých po zranění, 14 v důsledku nemoci (cholera a tyfus) a tři zajaté a Rakušany popravené. Mezi padlími je na tu dobu i rarita, dva padlí zabití 11. dubna 1915, v Medzilaborcích, bombou vrženou z aeroplánu, praví se v záznamu. Střelec Josef Vít z Hradce Králové a střelec Ivan Smožeňuk z Prachatic.

Družiníci měli ruské uniformy, ozdobené na lemu nárameníků a čepici na rozdíl od ruských jednotek červenobílou stužkou. Původně byl červenobíle lemovaný i okraj čepice, ale pro pracnost se od toho upouštělo. Odtud tedy ona červenobílá stužka na čepici Masarykově a konečně i čepice sama.

Služební a povelovou řečí ve vnitřním styku byla čeština.

Výzbroj tvořily rusko-americká puška Berdan 1888, ráže 11 mm, anebo Mosin-Nagant 1891, ráže 7,62. Záviselo na jednotce, k níž byla půlrota přidělena.

Na Štědrý den 1914, 24. prosince zajal (či přemluvil k přeběhnutí) praporčík Čeček s dvacetí vojáky 144 Rakušanů, většinou Slováků a Rumunů.

Na jaře 1915 k ní přeběhne i s plukovní hudbou celý pražský 28. pluk. Během pobytu na frontě získala celkem 4.000 zajatců.

Činnost Družiny skončila v říjnu 1915, když už byla natolik početná, že z ní byl zformován pluk. Změnu na pluk dovoloval 21.000. dobrovolník, hlásící se do naší armády v Rusku. Jak už poznamenáno, družiníci v rozporu s předpisy často zajatce ilegálně zařazovali do jednotky. (V Tarnově dokonce naráz 96 mužů.)

Největším nepřítelem dobrovolců (tehdejší výraz) byla ruská byrokracie. Nezřídka se stávalo, že ranění Družiny byli z lazaretu po vyléčení posíláni do zajateckých táborů.

Nevůle úřadů byla, zvláště pokud šlo o zajatce, opřena jednak o mezinárodní právo a taky proto, že by to mohlo dávat neblahý případ neruským národům říše (ty ovšem nesloužili v ruské armádě už z ohledem na jazykové potíže povinně). Na rakouské straně už tehdy byla zformována Polská legie, bojující pro Rusku za obnovu Polska. Což se však nakonec tak málo líbí německému spojenci, však si také důkladný kus Polska utrhli, že jejího velitele Pilsudského uvězní.

Snad ještě slovo o generálu Chodorovičovi. Zemřel roku 1937 v Praze a je pochován na Ruském hřbitově na Olšanech. Jeho vnuk (1937) se v Praze nezdržel už v roce 1945. V roce 1950 začal službu v U.S. Army, ukončil ji jako plukovník roku 1993 a odešel sloužit do Gruzie.

Pokračování příště

Říká se mu ten třetí od Mašínů

Diskusní večer s Milanem Paumerem

O skupině bratrů Mašínových a třetím odboji přijede do Mnichova diskutovat Milan Paumer, jeden z trojice, které se v roce 1949 podařilo - za dodnes kontroverzních okolností - útek z tehdejší „lidově-demokratické“ Československé republiky do západního Berlína.

ve čtvrtek, 20. listopadu 2008, 19 hod.

ASZ Altstadt, Sebastiansplatz 12, München
(S-/U-Bahn, Bus Marienplatz)

Program

srpen – prosinec 2008

- so. 6.9. minigolfový turnaj**
12 hod., Riedmoos, přihlášky do 2.9. u Dušana Pokorného
(kontakt: dpa@pokorny-online.com nebo tel. 089/310 98 342)
- do pá. 12.9. "Umělci, krejčí, diplomaté – Zapomenutí Češi v Mnichově"**
výstava v Kulturforum v Sudetoněmeckém domě, Mnichov
- út. 16.-18.9. krajská konference "Krajané a exil 1948 a 1968" – Praha**
(www.zahranicnicesi.com)
- čt. 18.-20.9. 2. krajský folklórní festival - Praha**
- ne. 12.10. výlet Kelheim - Befreiungshalle**
odjezd Hbf. 9.05 hod., organizuje Dušan (kontakt viz výše)
- pá. 17.-19.10. pásmo "Sokol republice" - Praha**
pořádá Česká obec sokolská (www.sokol-cos.cz)
- PODZIMNÍ TRIATLON** (přihlášky do 19.10. u Dušana – kontakt viz výše)
- **so. 25.10. cyklorallye**
  - **stř. 5.11. turnaj ve stolním tenise**, 19 hod. ASZ Altstadt
  - **so. 15.11. kuželkový turnaj - SKV open**, 16 hod. ASZ Altstadt
- čtv. 20.11. diskusní večer s Milanem Paumerem** (viz str. 9)
19 hod. ASZ Altstadt, Sebastiansplatz 12
- stř. 3.12. Mikulášská**
19 hod., ASZ Altstadt

A k tomu každou první středu v měsíci...

od 18 hod. pravidelné setkání v ASZ Altstadt, Sebastiansplatz 12

Chcete vědět „**Kam v Mnichově**“ a vůbec co se děje na zdejším česko-německém společenském poli? Odpověď kde jinde než na našich webových stránkách

www.sokol-muenchen.com

zVěstník vychází třikrát do roka. Redakce: Jitka Scholz, jitkascholz@aol.com
Sport- und Kulturverein Sokol München e.V. (VR 18462), založen 4. dubna 2004, člen Mezinárodního českého klubu.
Adresa: SKV Sokol München e.V., c/o Jitka Scholz, Wittelsbacherstr. 32, D-82110 Germering, Tel. 089/840 26 39, Fax: 089/611 72 57, e-mail: jitkascholz@aol.com, www.sokol-muenchen.com. **Další tel. kontakty:** Karel Pokorný (starosta a pokladník) 089/611 72 57 – Dušan Pokorný (místostarosta a náčelník) 089/310 98 342.
Bankovní spojení (nové): Kreissparkasse München-Starnberg, BLZ 702 501 50, Konto 360 476 766